

ISABEL ALLENDE

PAULA

ROMAN

Çeviri: İNCİ KUT

5.
BASKI

ISABEL ALLENDE

PAULA

Can Çağdaş

Paula, Isabel Allende

© 1994, Isabel Allende

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

5. basım: Şubat 2019, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com, Shutterstock

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 10614

ISBN 978-975-510-666-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789755106663

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ISABEL ALLENDE
PAULA

ROMAN

İspanyolca aslından çeviren

İnci Kut

Isabel Allende'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Eva Luna, 1990

Ruhlar Evi, 1990

Eva Luna Anlatıyor, 1991

Aşktan ve Gölgeden, 1992

Sonsuz Düzen, 1993

Paula, 1995

Aphrodite, 1999

Kaderin Kızı, 2000

Sararmış Bir Fotoğraf, 2002

Yüreğimdeki Ülkem, 2004

Zorro, 2005

Canım Sevgilim Inés, 2009

Denizin Altındaki Ada, 2010

Günlerin Getirdiği, 2011

Maya'nın Günlüğü, 2013

Cinayet Oyunu, 2015

ISABEL ALLENDE, 1942 yılında Lima'da doğdu. Ancak birkaç yıl sonra ailesi Şili'ye göç etti. Isabel Allende, amcası, Şili Devlet Başkanı Salvador Allende'nin 1973'te öldürülmesinden iki yıl sonra Venezuela'ya sığındı. 17 yaşında gazeteciliğe başlayan Allende, bir süre sonra San Francisco'ya yerleşti, ABD'nin önde gelen üniversitelerinde edebiyat dersleri verdi. 1982'de yayımlanan ilk romanı *Ruhlar Evi*'ni, 1984'te *Aşkdan ve Gölgeden*, 1985'te *Eva Luna* adlı romanları, 1989'da *Eva Luna Anlatıyor* adlı öykü kitabı izledi. *Sonsuz Düzen* adlı romanı 1991'de, Paula 1994'te, *Kaderin Kızı* 1999'da, *Sararmış Bir Fotoğraf* 2000'de, *Yüreğimdeki Ülkem* 2003'te yayımlandı. Allende 2002-2004 yılları arasında *Cannavarlar Kenti*, *Altın Ejder Krallığı* ve *Pigmeler Ormanı* adlı romanlardan oluşan gençlik üçlemesini kaleme aldı. Allende, gerçekçi bir anlatım ve siyasal bir yaklaşımla büyülü gerçekçiliğin geleneğini kaynaştırdı.

İNCİ KUT, lise öğrenimini 1960'ta Ankara Koleji'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Varşova Üniversitesi İspanyol Filolojisi bölümlerinden mezun oldu. İspanyol dili ve grameri üzerine sözlükler ve dilbilgisi kitapları yayımladı. 1990 yılından başlayarak Miguel Delibes, Gabriel García Márquez, Mario Vargas Llosa, José Mauro de Vasconcelos ve José Saramago gibi İspanyol, Portekizli ve Güney Amerikalı yazarların roman ve öykülerini Türkçeye kazandırdı.

1991'in Aralık ayında, kızım Paula, ağır bir hastalıkla yatağa düştü, kısa bir süre sonra da komaya girdi. Bu sayfalar, Madrid'deki bir hastanenin koridorlarında ve aylarca yaşadığım bir otel odasında geçmek bilmez saatler boyunca, ayrıca 1992 yazı ve sonbaharında, California'daki evimizde, onun yatağının yanı başında yazıldı.

Birinci bölüm

Aralık 1991 - Mayıs 1992

Dinle Paula, uyandığında aklın fazla karışmasın diye sana bir öykü anlatacağım.

Ailemizin serüveni, geçen yüzyılın başlarında, iriyarı bir Bask denizcisinin, kafası büyük tasarılarla dopdolu olarak, boynunda annesinin onu tehlikelerden koruyan muskasıyla Şili kıyılarında bir gemiden inip karaya ayak basmasıyla başlar, ama o kadar gerilere gitmeye ne gerek var, bu denizcinin torunlarının, coşkulu kadınlar ve çalışacak bilek gücüyle duygulu yüreklere sahip erkeklerden oluşan bir ırk olduğunu söylemek yeterli. Bunların öfkeli yaradılıştaki bazıları, ağızlarından köpükler saçarak ölmüşler, ama belki de ölüm nedenleri, kimi dedikoduların söyledikleri gibi kuduz değildi de yöresel bir salgın hastalıktı. Başkent yakınlarında, zamanla değer kazanan topraklar satın almışlar, incelik yol yordam öğrenmişler, ağaçlıklı parklar içine malikâneler dikerek, kızlarını varlıklı Kreollerle¹ evlendirip çocuklarını din eğitimi veren disiplinli okullarda eğitmişler ve böylece, yıllar akıp gittikçe, büyük toprak ağalarından oluşan ve bir

1. XVI.-XVIII. yüzyıllarda, Amerika'da İspanyol sömürgelerinde İspanyol ana babadan doğan beyazları, İspanya'da doğup Amerika'da yaşayanlardan ayırt etmek için kullanılan ad. (Y.N.)

yüzyıldan fazla sürüp giden gururlu bir aristokrasinin üyeleri olmuşlardı, ta ki modernizm rüzgârları iktidara onların yerine teknokratlarla tüccarları geçirene kadar. İşte onlardan biri, benim büyükbabamdı. Varlıklı bir evde doğmuş, ama babası, nereden geldiği bilinmeyen bir tüfek kurşunuyla vakitsiz ölmüştü; o uğursuz gece olan bitenlerin ayrıntıları hiçbir zaman ortalığa yayılmamıştı, belki bir düelloydum, belki de bir intikam ya da aşk kazası, her ne olmuşsa olmuş, ailesi on parasız kalmış, büyükbabamın da en büyük evlat olması nedeniyle okulu bırakıp annesine bakmak ve küçük kardeşlerini okutmak için bir iş araması gerekmişti. Çok sonraları, önünde herkesin şapka çıkardığı zengin bir beyefendi olduğunda, yoksulluğun en kötüsünün kılık kıyafet yoksulluğu olduğunu itiraf etmişti bana, çünkü bunu belli etmemek gerekiyordu. Üstüne uydurulmuş babasının giysisiyle tertemiz dolaşırdı, gömleğinin yakaları kaskatı, kumaşın yıpranmışlığı belli olmasın diye giysisi kalıp gibi ütülü olurdu. O yokluk dönemi, karakterini yumuşatmıştı, yaşamın yalnızca iş ve alın terinden oluştuğunu sanıyor, onurlu bir insanın bu dünyada başkalarına yardım etmeden yaşayamayacağına inanıyordu. O sert yüz ifadesi ve dürüstlük, ta o zamanlar onun özelliklerini oluşturmuştu, atalarının yapıldığı aynı taş gibi sert maddeden yapılmıştı o da ve onların pek çoğu gibi ayakları sağlam toprağa basıyor, ama ruhunun bir bölümü, hayallerin uçurumuna doğru kaçıp gidiyordu. İşte bu yüzden anneanneme vuruldu; on iki çocuklu bir ailenin en küçüğüydü o; hepsi de deli denecek kadar acayip ve harika insanlardı; örneğin Teresa'nın, hayatının sonlarında adeta azize olup kanatları çıkmaya başlamış, öldüğünde de Japon Parkı'ndaki gül fidanlarının tümü bir gecede kurumuştum; hergele ve büyük zampara Ambrosio ise, cömertlik damarları kabardığında, giysilerini yoksullara vermek için

sokağın ortasında soyunurdu. Anneannemin, geleceği haber verme, başkalarının aklından geçenleri okuma, hayvanlarla konuşma ve bir bakışıyla eşyaları yerinden oynatma yeteneği üzerine anlatılanları dinleyerek büyüdüm ben. Bir keresinde bir bilardo masasının salonda nasıl yer değiştirdiğini anlatırlardı, ama doğrusu onun bakışları önünde hareket ettiğini gördüğüm tek şey, çay saatinde masanın üzerinde başıboş dolaşmayı âdet edinmiş önemsiz bir şekerlikti. Onun bu yetileri biraz da kaygı uyandırıyor, genç kızın bütün çekiciliğine rağmen, olası talipleri onun yanında korkuya kapılıyorlardı; ama büyükbabam için telepati ve telekinezi masum eğlencelerdi ve evlenmeye hiçbir zaman ciddi bir engel oluşturmuyordu; onu tasalandıran tek şey aralarındaki yaş farkıydı; kız kendisinden çok küçüktü, onu ilk tanıdığında daha bebekleriyle oynuyor, kirli bir küçük yastığı kucaklayarak dolaşıyordu. Onu küçük bir kız olarak o kadar çok görmüştü ki, günün birinde üzerinde uzun bir giysiyle ve saçları tepesine toplanmış olarak görene kadar içindeki tutkunun farkına varamadı; o zaman da yıllarca içinde taşıdığı bu aşk onu öyle bir çekingenlik krizine itmişti ki, kızı bir daha ziyaret edemez oldu. Büyükbabam kendi duygularının yumağını henüz çözmeden onun bu ruh halinin farkına varan anneannem, ona bir mektup yolladı, yaşamlarının kritik anlarında ona yazacağı daha pek çok mektubun ilkiydi bu. Zemin yoklayan, parfüm kokulu bir mektup değil, defter kâğıdına kurşunkalemle yazılmış ve hiç girizgâh yapmadan, kocası olmayı isteyip istemediğini, yanıtı olumlu ise bunun ne zaman olacağını soran kısa bir tezkereydi. Aylar sonra evlilik gerçekleşti. Gelin, fildişi renginde dantelden giysisi içinde, topuzuna dolanmış balmumundan yapılmış karmakarışık portakal çiçekleriyle, başka dönemlerden kalma bir hayal gibi duruyordu mihrabın önünde; görür

görmez, onu ömrünün sonuna kadar inatla seveceğine karar vermişti büyükbabam.

Bu çift, benim için her zaman Tata ile Memé olmuştu. Onların çocukları arasında yalnızca annem bu öyküyle ilgili, çünkü klanın geri kalanını anlatmaya başlayacak olsam asla sonunu getiremeyiz, üstelik hâlâ hayatta olanlar çok uzaktalar; sürgün böyledir işte, insanları dört bir yana savurur, sonra da dağılanları yeniden bir araya getirmek çok zor olur. Annem, iki dünya savaşı arasında, yirmili yıllarda bir ilkbahar günü doğmuş; formol dolu kavanozlarda saklamak üzere fare avlamak için evin tavan arasında koşturan erkek kardeşlerine katılmaya yanaşmayan, duygulu bir çocukmuş. Gizemli kadınlarla dolu bu ailede o zamana kadar görülenlerin en güzeli diye ün salıp romantik kitaplar ve hayır işleriyle oyalanarak, evinin ve okulun duvarları arasında koruma altında büyümüş. Daha ergenlik çağından başlayarak, çevresinde atsineği gibi dönen pek çok âşığı olmuş, babası onları kızından uzak tutar, annesi ise Tarot kartlarıyla incelemiş, ta ki bu masum cilveleşmeler, öteki rakipleri zahmetsizce yok edip ruhunu kaygıya boğan, yetenekli ve kendisine uygun olmayan bir erkek çıkagelene kadar. Senin büyükbaban Tomás'tı bu erkek ve sisler arasında yok olup gitti, adını da sırf sen de onun kanından bir parça taşıyorsun diye anıyorum Paula, başka hiçbir nedenle değil. Keskin zekâlı ve sivri dilli bu adam, o taşra toplumu için fazlasıyla zeki ve vurdumduymaz, o zamanların Santiagosu'nda garip bir kuşmuş. Karanlık geçmişinden söz ediliyor, Masonluğa üye ve dolayısıyla Kili-se'nin düşmanı olduğu, gayrimeşru bir oğlunu gizlediği söylentileri dolaşıyormuş ortalarda, ama Tata bunların hiçbirini kızını vazgeçirmek için bir silah olarak kullanamamış, çünkü elinde kanıt yokmuş; başkasının adını asılsız yere lekeleyebilecek bir kimse değildi büyükbabam.

O zamanlar Şili, bir milföy pastası gibiydi –bir bakıma hâlâ da öyledir ya–, Hindistan’dakinden daha fazla kast vardı ve insanların her birini yerli yerine oturtacak aşağılayıcı bir sıfat bulunurdu: *cebi delik, züppe, sonradan görme, kibarlık budalası* ve daha insafılarına varana kadar pek çok başka sıfat. İnsanları doğumları belirlerdi; sosyal hiyerarşide aşağı inmek kolaydı, ama yukarı çıkmak için para, şöhret ya da yetenek yeterli değildi, birkaç kuşaktan gelen bir çabaya gereksinim vardı. Onurlu sülalesi Tomás’ın lehine ağır basıyordu, her ne kadar Tata’nın gözünde kuşkulu bir siyasi geçmişi olsa da. Özel mülk, tutucu ahlak ve patronların egemenliğine karşı nutuklar atan, Sosyalist Parti’nin kurucusu bir Salvador Allende adı, daha o zamanlar kulaklara aşınaydı. Tomás da, o genç milletvekilinin kuzeniydi.

Bak Paula, bende burada Tata’nın bir resmi var. Sert yüz çizgileri, açık renk gözleri olan, çerçevesiz gözlüklü ve siyah bereli bu adam, senin büyük büyükbaban. Fotoğrafta, bastonuna dayanmış olarak oturur pozda görünüyor, yanında da sağ dizine dayanmış duran, bayram giysileri içinde üç yaşında bir kız çocuğu var, tıpkı minyatür bir balerin gibi zarif, baygın gözlerle kameraya bakıyor. O sensin, arkada da annemle ben varız, iskemle karnımı gizliyor, erkek kardeşin Nicolás’a hamileydim o zaman. Yaşlı adam, tam önden görünüyor ve gururlu duruşu dikkat çekiyor, kendi kendini yetiştirmiş, yolunda dümdüz yürümüş ve artık hayattan başka bir şey istemeyen birinin abartıya kaçmayan ağırbaşlılığı bu. Onu hep yaşlı olarak, ama ağzının iki kenarındaki iki derin çizgi dışında hemen hemen hiç kırışksız, aslan yelesi gibi bembeyaz saçları ve sapsarı dişlerini gösteren sert gülüşüyle anımsıyorum. Ömrünün sonlarında zorlukla kılmıdayabiliyordu, ama kadınları selamlamak ve uğurlamak için zahmetle ayağa kalkar, bastonuna dayanarak,

ziyaretçileri bahçe kapısına kadar geçirirdi. Elleri hoşuma giderdi, eğrilip bükülmüş meşe dalları gibiydiler, güçlü, boğum boğum; bir de boynundan hiç eksik etmediği ipek eşarbiyle İngiliz lavanta sabunu ve dezenfektan kokusu. Kendi Stoacı felsefesini büyük bir cömertlikle çocuklarına telkin etmeye çalıştı durdu; ona göre, konforsuzluk sağlığa yararlı, kalorifer ise zararlıydı; basit besinleri ister –salçaların ya da karışık yemeklerin lafı bile olmazdı–, eğlenmeyi bayağı bulurdu. Sabahları soğuk bir duşa katlanırdı, ailede hiç kimsenin taklide yanaşmadığı, ömrünün sonlarına doğru çarpuk çarpuk bir ihtiyarcık olduğunda da, buz gibi suyun altında bir iskemleyle oturarak gözünü kırpmadan yerine getirdiği bir âdetti bu. Etkileyici atasözleriyle konuşur, herhangi bir sorgulamaya başka sorularla yanıt verirdi, öyle ki onun ideolojisi hakkında pek fazla bir şey bilmiyorum, ama karakterini derinliğine öğrenmişimdir. Bu resimde kırk yaşının biraz üzerinde olan anneme dikkat et, kısa eteğiyle modaya uygun giyimi ve tıpkı arı kovanını andıran saçlarıyla ihtişamının doruğunda bulunuyor. Resimde gülüyor, kocaman yeşil gözleri de, siyah kaşlarının sivri uçlu kavislerinin altında iki çizgi gibi görünüyor. Ömrünün en mutlu dönemi o, çocuklarını yetiştirmişti, âşıktı ve dünyası ona hâlâ güvenli görünüyordu.

Sana babamın da bir fotoğrafını göstermeyi istedim, ama kırk yıldan fazla oluyor, hepsini yaktılar.

Nerelerdesin Paula? Uyandığında nasıl olacaksın? Aynı kadın mı olacaksın, yoksa iki yabancı gibi birbirimizi tanımayı öğrenmek zorunda mı kalacağız? Belleğin yerinde olacak mı, yoksa hayatının yirmi sekiz, benimkinin de kırk dokuz yılını sana sabırla anlatmam mı gerekecek?

Tanrı kızını korusun, diye zorlukla fısıldıyor Don Manuel, senin yanındaki yatakta yatan hasta. İki kez midesinden ameliyat olmuş, hâlâ da o illete ya da ölüme karşı savaşım veren yaşlı bir köylü. Kucağında çocuğuyla genç bir kadın da dün bana, Tanrı kızınızı korusun, dedi; senin durumunu öğrenmiş, bana umut vermek için hastaneye koşmuş. İki yıl önce bir porfiri¹ krizi geçirip bir aydan fazla komada kalmış, normale dönmesi bir yıl sürmüş, ömrünün sonuna kadar kendine dikkat etmesi gerekiyormuş, ama artık çalışıyormuş, evlenmiş, çocuğu da olmuş. Koma halinin rüyasız bir uyku, insanın hayatında gizemli bir parantez gibi olduğunu yeminle söyledi bana. Artık ağlamayın hanımefendi, dedi, kızınız hiçbir şey hissetmiyor, buradan yürüyerek çıkacak, sonra da neler olup bittiğini anımsamayacaktır. Her sabah, yeni ayrıntı-ları soruşturmak için uzman hekimin peşinde, altıncı katın koridorlarını dolaşıyorum. Senin hayatın bu adamın ellerinde ve ben ona güvenmiyorum, dalgın ve telaşlı, rüzgâr gibi geçip gidiyor, enzimler hakkında anlaşıl-maz bilgiler ve senin hastalığınla ilgili makalelerin kopyalarını veriyor bana, onları okumaya çalışıyorum, ama bir şey anlamıyorum. Bilgisayarının istatistik verilerini ve labo-ratuvarının formüllerini çözümlemeye, senin bu yatağa gerilmiş bedeninden daha fazla ilgi duyuyora benziyor. Böyledir işte bu hastalık, kimileri krizi kısa sürede atlatır, kimileri de yoğun bir tedaviyle haftalar geçirir; daha önceleri hastalar ölüp gidiyordu, ama artık metabolizmalarını yeniden işleyene kadar onları yaşatabiliyoruz, diyor bana, gözlerime bakmadan. Peki, eğer öyleyse yalnızca

1. Organizmada büyük miktarda porfirin (canlı hücrelerde bulunan doğal pigment) oluşmasıyla beliren bir hastalık. Değişik türleri olan bu hastalığın "akut" ya da "değişken" porfiri denilen türleri ilerledikçe sinirsel, ruhsal belirtiler ağırlaşır ve soğaniliğin hastalanmasıyla ölüme varabilir. (Ç.N.)

beklemek gerekiyor. Sen dayanırsan Paula, ben de dayanırım.

Uyandığında, geçmişinin kırık parçalarını birbirine yapıştırmanın için aylar, belki de yıllar gerekecek; daha da iyisi, anılarını fantezilerine göre ısmarlama uydurabiliriz; şimdilik ben sana kendimi ve her ikimizin de ait olduğumuz bu ailenin öteki üyelerini anlatacağım, ama benden kesin bilgiler isteme, çünkü yanılığa düşeceğim kesin, pek çok şeyi unutuyorum ya da değiştiriyorum; yerleri, tarihleri ve adları aklımda tutamıyorum, buna karşılık iyi bir öykü asla gözümünden kaçmaz. Senin yanı başında oturup, bir ekranda kalp atışlarını belirten ışıklı çizgileri seyrederek, anneannemin büyüğü yöntemleriyle seninle iletişim kurmaya çalışıyorum. O burada olsaydı, benim mesajlarımı sana ulaştırabilir, seni bu dünyada tutmama yardımcı olurdu. Bilinçsizliğin kumulları arasında garip bir yolculuğa çıktın. Mademki beni duyamıyorsun, bu kadar söze ne gerek var? Belki de hiçbir zaman okuyamayacağın bu sayfalar ne için? Hayatım, anlattıkça oluşuyor, belleğim yazıyla sabitleşiyor; kâğıdın üzerine sözcükler halinde dökmediklerim, zamanla siliniyor.

Bugün 8 Ocak 1992. On bir yıl önce böyle bir günde, Caracas'ta, büyükbabamla vedalaşmak üzere bir mektuba başlamıştım, arkasında yüzyıllık bir savaşla son demlerini yaşıyordu. Sağlam kemikleri hâlâ dayanıyordu, oysa eşikten ona el sallayan Memé'nin peşinden gitmek için çoktandır hazırlamıştı kendini. Ben Şili'ye geri dönemiyordum; bu dünyadan huzurla çekip gidebileceğini, çünkü dostluğumuz boyunca bana anlatmış olduğu öykü hazinesinden hiçbir şeyin kaybolmayacağını, benim onların hiçbirini unutmamış olduğumu ona söylemek için, nefret ettiği telefonla onu rahatsız etmem de söz konusu olamazdı. Kısa bir süre sonra yaşlı adam

öldü, ama öyküler beni tutsak etmişti, kendimi durduramadım, başkalarının sesleri benim aracılığım ile konuşuyorlardı, bir yün yumağını açıyormuşum gibi bir duyguyla ve tıpkı şimdi yazdığım acelecilikle, trans halinde yazıyordum. O yılın sonunda, yelken bezinden bir torbanın içinde beş yüz sayfa biriktiği ve ben bunun artık bir mektup olmadığını anlamıştım, bunun üzerine bir kitap yazmış olduğumu çekine çekine aileme duyurdum. Adı ne? diye sordu annem. Bir ad listesi yaptık, ama hiçbirinde karar kılamadık ve sonunda sen, Paula, bir karara varmak üzere yazı tura attın. Böylece ilk romanım olan *Ruhlar Evi* doğarak adı kondu, ben de vazgeçilemez bir kötü alışkanlık olan öykücülüğe başlamış oldum. O kitap hayatımı kurtardı benim. Yazı yazmak uzun bir iç hesaplaşmayı gerektiriyor, vicdanın en karanlık dehlizlerine doğru bir yolculuk, ağır bir meditasyon. Sessizlik içinde el yordamıyla yazıyorum ve yolumun üzerinde gerçeğin zerreciklerini keşfediyorum, bir avuca sığabilen ve benim bu dünyadan gelip geçişimi kanıtlayan küçük kristaller. Yine bir 8 Ocak günü ikinci romanıma başladım, ondan sonra da bu uğurlu tarihi değiştirmeye artık cesaret edemedim, bir bakıma boş bir inançtan, ama aynı zamanda disiplin nedeniyle; bütün kitaplarıma bir 8 Ocak günü başladım.

Son romanım olan *Sonsuz Düzen*'i bitireli aylar oluyor, o zamandan beri de kendimi bu güne hazırlıyorum. Her şey tamamdı: Konusu, adı, ilk cümlesi, ama o öyküyü henüz yazmayacağım, çünkü sen hastalandığından beri gücüm yalnızca senin yanında olmaya yetiyor, Paula. Bir aydır uyuyorsun, sana nasıl ulaşacağımı bilmiyorum, sana sesleniyorum, sesleniyorum, ama adın bu hastanenin çetin yollarında kaybolup gidiyor. Ruhum kumlardan boğulmuş bir halde; hüzün, bomboş bir çöl. Dua etmeyi bilmem, iki düşünceyi bir araya getirmeyi bece-

remiyorum ki başka bir kitabı yaratmaya girişebileyim. Korkumu yenmek için mantıksız bir çabayla bu sayfaların içinde dönüp duruyorum, bu karmakarışık şeye bir biçim verebilirim sana da kendime de yardım edebileceğim düşüncesine kapılıyorum, titiz bir çalışmayla yazı yazmak bizim kurtuluşumuz olabilir. On bir yıl önce ölüme uğurlamak üzere büyükbabama bir mektup yazmıştım, bu 8 Ocak 1992'de de sana yazıyorum, Paula, seni yaşama geri döndürmek için.

Şili dünyanın öbür ucunda olduğundan, o zamanlar hayatta yalnızca bir kez yapılabilen zahmetli bir yolculukla Tata, ailesini Avrupa'ya götürdüğünde, annem on sekiz yaşında göz kamaştırıcı bir genç kızmış. Kızını, kültür sahibi olsun, o arada da Tomás'a olan aşkını unutsun diye, İngiltere'de bir okula yerleştirmek niyetindeymiş, ama Hitler planlarını altüst etmiş ve İkinci Dünya Savaşı bir afet şiddetiyle patlak vererek, onları Côte d'Azur'de yakalamış. Yaya olarak, at sırtında ya da bulabildikleri herhangi bir araçla kaçmakta olan insanlarla tıklım tıklım dolu yollardaki akıntıya karşı ilerleyerek, inanılmaz güçlüklerle Anvers'e varıp, rıhtımdan yola çıkan son Şili vapuruna binmeyi başarmışlar. Güvertelerle cankurtaran sandalları, eşyalarını –bazı durumlarda da servetlerini– onlara vizeleri altın fiyatına satan vicdansız konsolosların ellerine bırakarak kaçan onlarca Yahudi ailesi tarafından tutulmuşmuş. Yiyecek karneye bağlı olduğundan açlık çekerek, kamara bulunmadığı için de açık havada uyuyarak sığır sürüleri gibi yolculuk etmişler. Bu zahmetli deniz yolculuğu boyunca, Memé, yitirdikleri yuvaları ve geleceklerinin belirsizliği için gözyaşı döken kadınları avutmaya çalışıyor, o arada Tata da, göçmenler arasında bölüştürmek için mutfakta yiyecek, de-

nizcilerle de battaniye pazarlığına girişiyormuş. İçlerinden, meslekten kürkçü olan bir tanesi, minnettarlığını belirtmek için Memé'ye şahane bir gri astragan manto hediye etmiş. Geceleri geminin ışıkları söndürülmüş olarak, gündüzleri de dua ederek, düşman denizaltılarının cirit attığı sulara haftalar boyunca seyretmişler, ta ki sonunda Atlantik Okyanusu'nu geride bırakıp sağsalim Şili'ye varana kadar. Daha Valparaíso limanına yanaşır yanaşmaz uzaktan seçtikleri ilk şey, Tomás'ın, beyaz keten giysisi ve Panama şapkasıyla yanılıya yer bırakmayan görüntüsü olmuş, işte o zaman Tata, kaderin gizemli emirlerine karşı koymanın beyhudeliğini anlamış ve hiç istemeyerek de olsa, düğüne razı olmuş. Tören, Vatikan elçisinin ve protokol dünyasının bazı şahsiyetlerinin de katılımıyla onun evinde yapılmış. Gelin, satenden sade bir giysi ve çevresine meydan okuyan bir eda içindeymiş; damadın nasıl olduğunu bilmiyorum, çünkü fotoğraf kesilmiş, ondan geriye yalnızca kolu kalmış bizlere. Tata, kızını, güllerden çağlayanlarla süslü bir mihra-bın hazırlanmış olduğu salona götürdüğünde, merdivenin dibinde durmuş.

“Henüz nedamet getirecek zaman var. Evlenme kızım, lütfen daha iyi düşün. Bana bir işaret yap, bu güruhu dağıtıp ziyafeti öksüzler yurduna göndermesi benden...” Annem, buz gibi bir bakışla karşılık vermiş.

Tıpkı anneannemin bir ispritzima seansında uyarılmış olduğu gibi, annemle babamın evlilikleri daha en başından bir fiyasko olmuş. Annem, bu kez Tomás'ın Şili Büyükelçiliği'ne kâtip olarak atandığı Peru'ya doğru yola çıkmak üzere yeniden gemiye binmiş. İçlerinde çeyizinin ve bir sürü düğün hediyesinin bulunduğu yığınla ağır bavul götürmüştü yanında, öyle çok porselen, kristal ve gümüş eşyası varmış ki, aradan yarım yüzyıl geçtikten sonra hâlâ en umulmadık köşelerde rastlıyoruz onlara.

Isabel Allende, Ruhlar Evi'nden bu yana her yazdığı tüm dünyada ilgiyle okunan bir yazar; Latin edebiyatının önde gelen isimlerinden biri.

O gün hayatın cömert olabileceğinin ilk kez bilincine vamişım. Yokluğu bir nimet, cimrilik bir erdem olarak gören büyükbabamla ya da ailenin öteki üyelerinden biriyle böyle deneyimi asla yaşamazdım.

Paula, Isabel Allende'nin diğer kitaplarından farklı; daha duygusal, daha kişisel bir kitap. Şilili yazar Sonsuz Düzen adlı romanının tanıtımı için İspanya'da bulunduğu sırada, orada yaşamakta olan yeni evli kızı Paula ağır bir hastalıkla hastaneye kaldırılır ve bitkisel hayata girer. Isabel Allende, biricik kızının başucunda hastalık sürecini kaygıyla izlerken, bir gün iyileşeceğini umduğu kızına okutmak amacıyla ailesinin ve kendi yaşamının kesitlerini bir deftere yazmaya koyulur. Kızı bir yıla yakın bitkisel hayatta kalır ve sonunda yazarın tuttuğu bu notlar, yaşamının en gizli köşelerini açığa çıkaran tutku dolu bir kitaba dönüşür. Şilide Pinochet döneminin başlangışı, Başkan Salvador Allende'nin intiharı, ülkeyi kasıp kavuran dikta yönetimi, aşklar, acılar, bir kadın duyarlılığıyla öylesine ustaca işlenmiştir ki kitap o gün bu gün dünyanın dört bir yanında büyük okur kitlelerinin başucu kitabı olmuştur.

ISBN 978-975-510-666-3

9 789755 106663